

JUDŠTÍ MLÁDENCI V OHNIVÉ PECI

Převod materiálu

Bureš Jiří

Pořadí v lekci

32

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 37,3 Doufej v Hospodina, konej dobro, v zemi přebývej a zachovávej věrnost.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Da 3,13-18

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- *odmítnutí poklony, padnutí před králem*: babylonskému králi se nezdařilo přejmenováním zajatých mládců zbavit je jejich identity. Nepodařilo se mu zviklat důvěru v Hospodina ani zpřetrhat všechny nitky s minulostí. Přiblíží dobrou osvětluje moc, která si říká totalitní: osobuje si právo určovat nejen zákony, ale i to, co si myslet, čemu věřit a koho ctít s poslední vážností. A právě víra tuto totalitní podobu odhalí a odmítá se jí přizpůsobit. Nebúkadnesarovy převýchovné praktiky se neosvědčily - mládenci se nepokorili před králem, ani před božstvy a sochou (v.12), ani před ohněm (v.11, v.15). Věřící Hospodinu - to jim dává sílu k odporu i k pokornému přijetí rizika smrti ohněm: Bůh pro ně není pojišťovna (v.17), která žádný platícímu pojištěnci musí jeho škody nahradit alespoň finančním obnosem. Těmto mládcům si nechtějí svým vyznavačským postojem vynutit Boží zásah - věrnost Hospodinu je pro ně postojem, který má svůj smysl "až za hrob" (v.18)

- *Král Nebúkadnesarse* nestává Hospodinovým vyznavačem (a přiblíží to od něj ani nečeká). Nemá bázeň před Hospodinem, ale má z Hospodina jen hrůzu, tak jako ze svých bohů. Proto vydává rozkaz: kdo by pomlouval Hospodina, bude rozsekán na padrť a zničen bude i jeho celý dům (v.29). Div Boží věrnosti u něj neprobouzí víru, ale "náboženskou toleranci" - i Hospodinovi vyznavači mají od této doby v jeho království zaručenou svobodu vyznání.

- *hvězdopřislovci* měli podobně jako věštcí oznamovat králi, co ho čeká. Nejsou to jen obyčejní udavači, udávají ale z moci svého úřadu, protože oni jsou odborníci na budoucnost a vědí, co na mládence dolehne. Záchrana mládců však ukáže, že hvězdáři nemají do budoucnosti dobrý vhled, protože důjiny lidského řádu se ubírají podle překvapivé Boží vůle a ne podle osudových zákonitostí.

- *ohně* je znamením soudu. Ohně zkoušky může projít jen to, co je stálé a pevné, co obstojí v setkání s Věčným. Spolehnutí mládců obstálo (Mt 3,10).

- *Boží syn* (v.25) je v knize Daniel pojat jako posel konečného soudu i konečné záchrany věrných. Tato scéna je obrazem posledního soudu. Věrní nebudou zahanbeni ani v tvrdém soudu posledního řádu, zachovají-li věrnost a stálost ve víře.

2. úskalí textu:

- nesnažme se příběh “vysvětlit” technicky, že například mládenci měli azbestové obleky (v.21).
- bylo by nesprávné, kdybychom tuto kapitolu pochopili jako záznam historické události z doby babylonského zajetí. Je to spíše výchovné vyprávění.
- měli bychom zdůraznit, že mládenci riskovali - risk k životu víry patří - neměli předem zajištěné, že budou vysvobozeni. I kdyby uhořeli - byli upáleni, jejich věrnost Hospodinu měla smysl, nebylo to krátkodeché hraní si na hrdiny, ani to nebylo zbytečné dráždění krále. To, co bylo ohněm prozkoušeno a obstálo, byla jejich věrnost. Proto není potřeba příběh nějak uhlazovat. Pohanští vojáci na rozdíl od věrných jsou trestajícím ohněm pohlceni (v.22).
- obzvláště starší děti můžeme upozornit, že jde o vyprávění s legendárními rysy. Příběh nechce zaujmout tím, že se mládencům nic nestalo, ale jejich rozhodnutím k věrnosti. Se staršími dětmi využijte podněty pro rozhovor o slepé a odpovědné poslušnosti, tím se vyhnete přecenění legendárních rysů vyprávění. Příběh byl výzvou k věrnosti určitým hodnotám v každodenním životě. Neměl sloužit jako oslava těch mládců. Měl se stát výzvou, nikoli oslavou velkých osob (vzor – soch), které můžeme jen bezmezně obdivovat a zůstat ve svých předsudcích, pocitech méněcennosti a bezmoci.

3. Metodické pokyny k obrázku:

Pracovní list můžete využít k motivačnímu uvedení. Děti rozřídí návrhy z “ohnivé pece”, mohou ovšem také domýšlet další. Při rozhovoru o jejich výběru jistě dojdete jak k realitě strachu (o lidský život), tak k otázkám, co lidský život vlastně tvoří (zda z něho podléhá ohni všechno), tak k otázce smyslu a hodnoty (která z vybraných věcí je nejdůležitější a v kterém sloupci je). Na to můžete navázat vyprávěním příběhu a zdůraznit, že nejde jen o odvahu a zázrak, ale o důvěru, ve které je smysluplné riskovat hodnů pro skutečnou hodnotu.

4. Pomůcky: Obrazy novodobých symbolů totalitní moci.

5. motivační uvedení do příběhu:

- pro mladší a střední školní věk – využijte navrženou motivaci k pracovnímu listu.
- pro starší školní věk: hledejte situace, v nichž je důležité, aby všichni poslouchali na povel vůdce, cvičitele, instruktora, učitele, televizního moderátora. Kdy je nutné jednat vědomě jinak, než si přeje vůdce, cvičitel, instruktor, učitel, televizní moderátor, otec, úředník, hejtman, exkluzivní postava mediálně známá? Jak se projevuje úcta? Jak se projevuje slepá poslušnost?

6. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II. Nebůkadnesarův příkaz klanět se soše

III. Všichni se klaní

IV. Udání hv?zdopravc?

V. Výslech p?ed králem

VI. Král? v trest a jeho rychlé provedení

VII. T?i mládenci z?stali bez úhony

VIII. Králova reakce

b) osnova pro starší školní v?k:

zeptejte se d?tí, v které dob? mohla vzniknout píse? “Ten obraz zlatý” (S 328) – pro?t?te si ještě jednou text – “vkrádá se do sn?, vrývá se do pam?ti; Babylon hold si vzdává, Babylon sebe sv?tí; lidská srdce v jediném rytmu buší, Babylon poctu žádá, Babylon žádá duši; uznejte vládu sochy, padn?te na kolena” – co všechno požaduje takový “režim”? Jaká to byla minulost?

I. Motivace

II. Král Nebúkadnesar chce pomoci své ?íši – nechá zhotovit sochu – všichni ji mají uctívat – vyhlášení zaslíbení i trestu (v.6)

III. Sjednocení zem? uctíváním sochy – lidé r?zných národností (v.7)

IV. Hv?zdopravci udávají t?i mládence (v.8)

V. Výslech p?ed králem

VI. Král? v trest a jeho rychlé provedení

VII. T?i mládenci z?stali bez úhony

IV. Králova reakce

VYPRÁV?NÍ

I. MOTIVACE

Slyšeli jste už n?kdy o sedmi divech sv?ta? ?emu se tak ?íkalo? Vzpomn?li byste si na n?jaké z nich? (pyramidy, maják na ostrov? Faru u Alexandrie, visuté zahrady Semiramidiny, rhódský kolos – zlatá ob?í socha Hélia, ?eckého boha slunce, na ostrov? Rhodu...) Jsou podobné „divy sv?ta“ i dnes? (mrakodrapy, Socha svobody, ?lov?k na M?síci...)

Divy sv?ta... ?emu se vlastn? lidé podivují? Co na t?ch stavbách nebo v?cech ?lov?k obdivuje? (nejvyšší, technicky dokonalé; neuv?řitelné, že n?co takového ?lov?k dokáže; krásné, až o?i p?echázejí; nákladné...)

Lidé se snaží p?ekonat to, co ud?lal n?kdo p?ed nimi. Postavit v?tší a honosn?jší v?ž, navrhnout nejorigináln?jší šaty; dostat se dál nebo výš. Chceme mít kolem sebe n?co jedine?ného, krásného. Pak ?lov?k ví, že jeho život „stojí za to“, má cenu.

Dnes si budeme vypráv?t p?íb?h o úpln? jiném a velmi zvláštním divu sv?ta. Ten div je v tom p?íb?hu tak trochu schovaný. Jestlipak na n?j b?hem vypráv?ní p?ijdete? (Je možno domluvit n?jaký nehlu?ný! signál,

kterým dají děti najevo, že „teď se mluví o tom novém divu.“)

II. ZLATÁ SOCHA

Král Nebúkadnesar se rozhodl, že vytvoří něco krásného, výjimečného, co ještě nikdy nikdo nevytvořil. Měl na to všechno, co je potřeba: peníze, moc i svoje lidi. O tom králi jste už slyšeli. Jak že se jmenoval? Jaké zemi vládl?

Proč chtěl vytvořit něco tak jedinečného? Nebúkadnesar byl neobyčejně schopný vladař. Dobyl mnoho zemí, přivedl do hlavního města moudré lidi, přikázal je převychovat, udělal z nich správce své země.

Ale jedna myšlenka mu nedala spát. Podařilo se mu z těch barbarů udělat vzdělané a schopné úředníky. Přizpůsobili se našemu životu. Jejich hlava i tělo už mu patří. Ale patří mně i jejich srdce, jejich přání a jejich touhy? Jak dosáhnout toho, že budou mne a moji rádi milovat, že mně budou sloužit tělem i duší?

A tu ho napadlo: Nechám postavit sochu. Obrovskou, úchvatnou, v nadlidské velikosti. Celou ze zlata. Snad by mi mohla být i trochu podobná. Bude to div světa! Až ji lidé uvidí, zmlknou a padnou na kolena. Před našimi bohy, před sochou a – přede mnou. Doma o ní budou vyprávět, každý zatouží spatřit mou sochu – ano! Tak získám jejich srdce!

Dal sochu postavit na veliké pláni. Měla prý přes tisíc metrů. Nebúkadnesar byl uchvácen svým dílem. Ano, nějak takto musí vypadat boh, napadlo ho. Přlověk si často představuje Boha podle sebe, modeluje si ho podle svých představ a přání (síla, bohatství). Ale Boh je jiný než naše představy o něm. Žádný obraz ani socha ho nemůže vystihnout.

III. STAŘÍ JEDNA POKLONA

Nebúkadnesar dal vyhlásit: „Úředníci, všichni, soudci, politikové, lidé všech jazyků a zemí, které jsem dobyl: dostavte se všichni ke slavnostnímu posvěcení sochy. Každý před ní padne na zem a pokloní se jí! Jinak ho nechám vhodit do rozpálené pece.“

Pro větší efekt svolal král hudebníky. Všichni naráz zahrajete velké finále. To bude signál ke klanění. Lidé musí ten okamžik poklonění pořídně prožít, ořima i ušima. Aby je to uchvátilo, aby měli pocit, že tohle je přesně to, co vždy chtěli. Uživil by se dobře i v reklamní agentuře, tenhle král.

Už bylo všechno nachystáno, když najednou přibíhli nějakí hvězdozpravci. Že ti judejsí správci (Danielovi přátelé) nepřišli. „Je jim jedno, co rozkazuješ, tvé bohy neuctívají a před tvou sochou se prý klaněť nebudou.“

„Jak je to možné?!“ rozpálil se král. „Sem s nimi!“ A když je vojáci přivedli: „Prý jste odmítli poklonit se před touto sochou, jak jsem rozkázal?“

„Nemůžeme to udělat, králi,“ řekl jeden z mladíků.

„Jak to?“ zahřměl král.

Jak to? To je přece jasné. Neuděláš si obraz boha... Nebudeš se němu takovému klaněť a vzdávat úctu. Tak zní Mojžíšův zákon, který je doma uřili rodiče. Jenže takovým slovem by se král vysmál. A tak mlčí.

„Měli byste si to dobře rozmyslet. Vždyť já toho tolik nechci. Vlastně jenom gesto. Nic víc.“

Ticho. Víme, co to gesto znamená: ?lov?k prodá srdce a stane se pokrytcem.

„Máte poslední šanci. Jestli se nepokloníte, budete vhozeni do rozpálené pece. Sta?í, abych luskl prsty a bude po vás. Nebo si opravdu myslíte, že váš b?h zrovna te? n?co ud?lá?“

Najednou promluvili: „Nemusíme hájit Hospodina. Když bude chtít, odpoví ti sám, a zachrání nás i z ohn?,“ řekl první. A druhý: „Myslíš, že s námi není, protože není vid?t a nemá zlatý kabát jako tvoje socha. Ale jeho ?iny se nedají p?ehlédnout. B?h je s námi, v radosti, i v trápení.“ A t?etí vyhrkl: „Nepokloníme se. I když nás nezachrání z ohn?, vím, že z?stane s námi. Nebojíme se smrti. Hospodin nás vysvobodí!“

IV. TEN ?TVRTÝ S NIMI – A S NÁMI

Král se rozzu?il až k nep?í?etnosti. „Rozpalte pec sedmkrát víc než obvykle. Svažte je a ho?te dovnit?.“ Stalo se, jak ?ekl. Pec prý byla tak rozpálená, že když do ní vojáci házeli t?i Danielovy p?átele, sami se zadusili žárem.

Když král po chvíli nahlédl bo?ním otvorem do ohn?,podivil se a užasl: „Vždy? jsme ty t?i muže hodili svázané do této rozpálené pece! A oni žijí, ohe? se jich nedotkl. A nejsou jen t?i, já vidím ?ty?i! Procházejí se ohn?m jako zahradou. A ten ?tvrtý se svým vzhledem podobá Božímu synu!“ Vyd?sil se. „Poj?te ven!“

Vyšli bez poskvrnky a stopy popela. Už zase jen t?i. Nebúkadnesar užasl. Zástupy lidí pocházejících ze všech národ?, které se p?išly klan?t zlaté soše, pak uslyšely od krále docela jinou ?e?: „Požehnán bu? B?h Šadrak?v, Měšak?v a Abed-Neg?v. Poslal svého posla a opravdu vás vysvobodil.“ Obrátil se k zástupu lidí a slavnostn? vyhlásil: „Od této chvíle nesmí nikdo ?íct nic proti Bohu t?chto t?í mladík?. To je královský rozkaz.“

V. OSMÝ DIV SV?TA

Co je tu tím nejv?tším divem? Snad to, že ti t?i v peci nesho?eli? Já nevím..., to byl spíš div pro Izraelce tehdy v babylónském zajetí, aby v?d?li, že je Pán B?h nenechá zahynout.

Ale mnoho lidí p?edtím i pozd?ji prosilo Boha, a žádný takový Boží zásah nep?išel. Ta jeho nejd?ležit?jší pomoc však nechyb?la: Nikdo z t?ch lidí nez?stal sám. Ani tady B?h ohe? v peci neuhasil. Byl však s nimi a dal jim to najevo.

A to je ten osmý, zcela jedine?ný div sv?ta. Tak to vyslovil jeden z t?ch t?í. „B?h je s námi v radosti i v trápení.“ Proto má náš život zvláštní cenu. B?h je s námi a vysvobozuje.

Zdá se vám to málo? Že to není vid?t? A p?ece je na tenhle osmý div sv?ta v?tší spoleh než na všechny zlaté sochy dohromady. ?lov?k to ?asto pozná, až když mu ho?í za patami.

MODLITBA

Pane Bože, cht?li bychom jako ti t?i mladíci um?t stát na svém, když jde o tvoji v?c: když n?kdo pot?ebuje pomoci, když jsme sami proti mnoha, když máme strach. Dej nám d?v?ru, že nás neopustíš ani v t?žké situaci, že nás podržíš. Amen

podněty pro rozhovor:

- už jste zažili posměch kvůli své víře (návštěva bohoslužeb, nedělní školy, náboženství)? Má se člověk takovému posměchu hledět vyhnout?
- uváděli jste si, že drtivá většina poslouchá krále? Platí i tady, že většina má pravdu?
- ve třídě se většina posmívá spolužákovi kvůli nějaké odlišnosti (barva pleti, sociální původ, brýle, atd.). Na její stranu jste zvyklí se přidat?
- znáte nějaký státní či církevní obřad, kterého se zúčastňujete jen z povinnosti nebo ze strachu?
- zažili jste někdy, že všichni na povel dělali to stejné?
- "Protož, věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu, uť se pravdu, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, brať pravdy až do smrti, neboť pravda tě vysvobodí od hřícha, od zla, od smrti duše a konečně od smrti věčné." -znáte autora výroku? (J. Hus). V něm souznívá s probíraným příběhem? Nejde přece o Husovo upálení, ale o věrnost zákonu Kristovu. Hus již tři roky před koncilem odmítl za nejvyššího soudce církevní zákon, a odvolal se ke Kristu – to je rozhodčí, který rozhoduje o tom, jaké hodnoty máme brát vážně, a kterým se neklanět.
- jak rozumíte textu písně "V neděli k nebi pozdvihni hlavu, v pondělí hleď zas ztratit se v davu"? (NP 139; S 349).
- o jakém druhu věci se říká, že pálí jako oheň? Mohou slova zranit či zabít?
- nemohli se tři mládenci přizpůsobit královu rozkazu a vymluvit se na to, že vládu a zákony mají vyvící poslouchat? Znáte křesťany a židy, kteří se v minulosti vzepeli svetské moci s totalitními nároky?
- viděli jste tak velkou sochu, že vám naháněla strach?
- jak se projevuje slepá a jak odpovědná poslušnost? Jak si poslušnost představoval Nebúkadnesar? Jak si poslušnost představoval Daniel a další? Byl to stejným druh poslušnosti?
- byli Karafiátovi Broučci slepě poslušní? Měli takový strach o svůj život, že nevystříli nos ven a nekonali to, co chápali jako své poslání? Měli takový strach o svůj život – strach ze smrti, že o tom poád jen přemýšleli a neměli radost ze života? Báli se pána Boha jako nějaké sochy – “bojíme a posloucháme a přitom se rádi máme” nebo jejich bázeň byla výrazem úcty k někomu nad námi a zároveň je to vedlo k respektování určitých hodnot - k projevům lásky, pomoci a radosti?
- co měli dělat ti, kteří uctívali sochu? Co znamená klanět se soše? Trvalo to jen po dobu obřadu, nebo to mělo důsledky pro celý životní styl? (Přinejmenším šlo o připravenost k veřejnému uctívání, o pohotovost vykonat vůli krále, kdykoli uslyšíme zvuk slavnostní hudby – 3, 5. Šlo tedy o respektování určitých životních hodnot, vlastně o zbožnost – to naznačuje žaloba udavačů – 3, 12. Uctívání sochy mělo upevnit její politicky i nábožensky.) - má reklama stejný účinek a možnosti jako vládcové v totalitním státě, kteří následně požadovali poslušnost pomocí atmosféry strachu (přítomnost okupačních vojsk, policejní stát, obavy z veřejně projevovaného nesouhlasu)?
- víte, že některí slavnostním průvodem na prvního máje řekli “pochod strachu”? Zněla při tom taky hudba, účast byla povinná, kontrolovala se. Máme na to vzpomínat, nebo to do katechetiky nepatří?

Odkaz na pracovní list

[32 Judští mládenci v ohnivé peci](#)

[32 Judští mládenci v ohnivé peci - st](#)

Odkaz na píse?

[Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyží](#)

[Veřímě, vláďne Hospodin](#)

[Sem pohleď, Bože, z nebes svých \(EZ418\)](#)

[Ve jmeňno Krista doufáme](#)

[Moc pŕedivná nás tiše obestírá](#)

[Tvoje, Pane Kriste, dobrota \(SV346\)](#)

[Uхни se stranou, ztratíš jen chvíli](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[Daniel 3,1–30](#)